

On és la veritat? - Antoni Janer Torrens - Batecs Clàssics

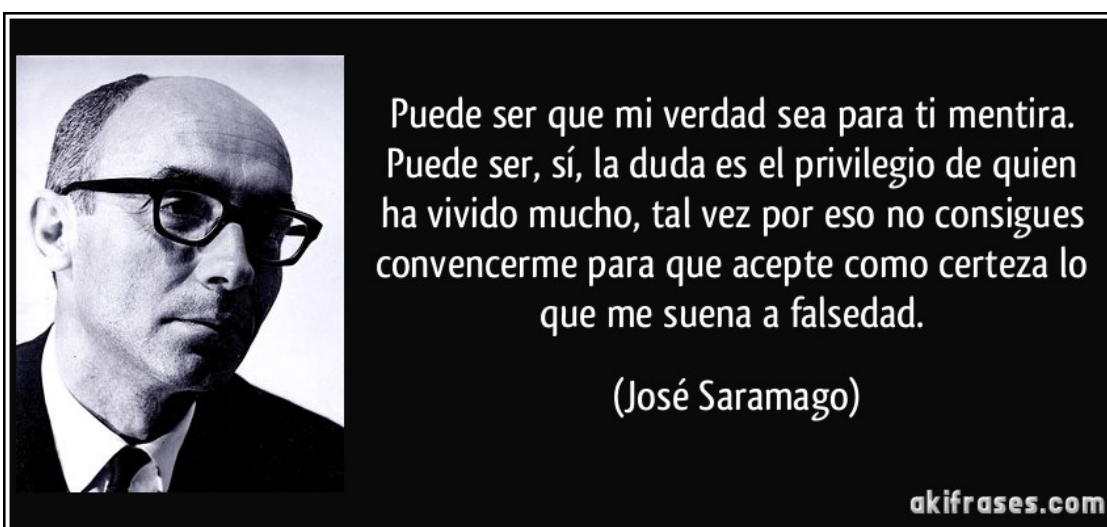
Article publicat a l'[Ara Balears](#) (06/01/2017)

La veritat ja ha perdut autoritat en benefici de la *postveritat*, la falsedat amb pàtina de credibilitat nascuda dels interessos polítics o comercials. El Diccionari Oxford de la llengua anglesa ha escollit aquest terme (***post-truth***) com el neologisme estrella de l'any que acabam d'acomiar. El britànic **George Orwell**, l'escriptor antisistema per antonomàsia, es deu regirar a la seva tomba. Fa setanta anys, a la seva novel·la distòpica *1984*, deia: "Les mentides surten de tots els altaveus, però la Terra encara gira al voltant del Sol, i ni els dictadors ni els buròcrates, per més que desaprovin el fet, ho poden impedir".

Avui, però, amb la *postveritat*, malauradament moltes mentides s'han convertit en veritat a còpia de repetir-les *ad nauseam*. El que interessa és excitar les emocions sense que hi intervengui l'intel·lecte. Les vísceres i l'instint han desbancat els fets i la raó. El fantasma de **Goebbels** torna a planar sobre Occident, pres de bell nou pel populisme. "La veritat és l'enemic més gran de l'Estat", deia el sòrdid ministre de propaganda nazi.

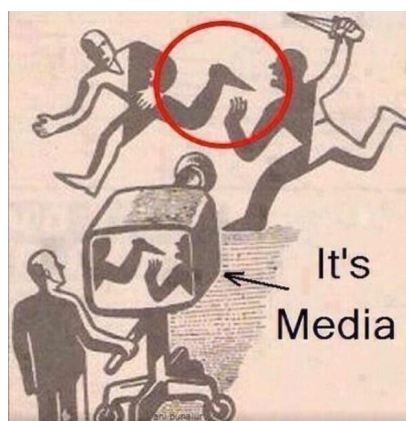
Tot i que la paraula va aparèixer publicada el 1992, els primers temptejos seriosos amb la *postveritat* es produïren amb l'administració de **George Bush junior**. El 2003 el president nord-americà va aprofitar la psicosi col·lectiva generada pels atemptats de l'11S per atacar l'Iraq, a qui acusà de tenir armes de destrucció massiva. Després, l'excusa va resultar ser una gran mentida. L'entronització, però, de la *postveritat* ha arribat amb el *Brexit* i la victòria electoral de Donald Trump, la resposta extrema als estralls de la globalització.

Els defensors de la sortida de Gran Bretanya de la Unió Europea ara diuen que molts dels seus arguments eren falsos. El proper inquilí de la Casa Blanca també ja ha sortit a matissar moltes de les seves controvertides afirmacions. “**El fi justifica els mitjans**”, resava una sentència que mai no va dir al segle XV **Maquiavel**. Tanmateix, aquestes cèlebres paraules estaven ben en sintonia amb la concepció pessimista sobre la condició humana que tenia el pare de la Ciència Política moderna.

Amb la *postveritat* que catapulten les xarxes socials els mitjans de comunicació se senten desbordats. En les passades eleccions als Estats Units una web de notícies satíriques va publicar que el Papa Francesc donava suport a Donald Trump. I molts internautes es varen creure aquella mentida. Era d'esperar. Un recent estudi de la **Universitat de Stanford** ja ha alertat que el 80 per cent dels joves nord-americans no sap distingir si una notícia a Internet és falsa o real.

Sens dubte, corren mals temps per al periodisme, que ha mutat en **postperiodisme** en l'era de la postdemocràcia, on manen unes elits privilegiades. Cada cop agafa més força una broma de mal gust que circula per totes les facultats de Ciències de la Informació: “**No deixis que la realitat t'espenyi un bon titular**”. El darrer exemple ha estat el cas de Nadia Nerea, la nina mallorquina afectada d'una malaltia rara. Tots els mitjans es deixaren emportar per l'emotivitat viral de la història. Mentre la gent anava desembutxacant generosos donatius, ningú no va reparar en el passat delictiu del progenitor, que havia estat condemnat a presó per estafa. Han hagut de passar vuit anys perquè el periodisme reaccionàs i desemmascaràs un pare que ha tengut la sang freda de lucrar-se a costa de la malaltia de la seva filla. Els periodistes, doncs, han de fer més autocrítica a partir de la màxima de Carl Bernstein, un dels dos famosos reporters del **Watergate**: “Tot bon periodisme és la mateixa cosa: la millor versió possible de la veritat”.

El Papa ja ha fet una estirada d'orelles a la desacreditada professió periodística. En una recent entrevista a un setmanari belga, ha demanat als mitjans de comunicació que vetlin més per combatre la “calúmnia” i la “coprofilia” en al·lusió a la tendència morbosa de les masses acrítiques cap a les notícies falses, vistes com a excrements. És el discurs actualitzat d'**Orwell**: “En temps de mentida universal, dir la veritat és un acte revolucionari”.

Tanmateix, el Summe Pontífex predica en el desert. En el voraç univers cibernètic, fa temps que els diaris convencionals han deixat de dur la veu cantant de la “veritat”, avui més opaca que mai. Assistim indefensos a la simplificació de la política i al **buidatge semàntic** de les paraules. Hem enterrat l’esperit de la Il·lustració. Mentre ens eixugam els ulls plorosos que ens falsegen la realitat, ens demanam, esmaperduts, on és la veritat.

I per acabar, una cita de Maquiavel (*El príncep*): “Són tan simples els homes [...] que aquell que enganya sempre trobarà qui es deixi enganyar”.

Qui també coneix la força de la veritat és **Henry Kissinger**, secretari d’Estat d’EUA durant els mandats presidencials de Richard Nixon i Gerald Ford. Ell deia: “En política no interessa la veritat; el que compta és el que la gent percep com a veritat”.

Aquí teniu una reflexió de **Jorge Wagensberg**: “La veritat requereix rigor. La mentida, imaginació”.

I aquestes foren les paraules immortals que **Hannah Arendt** va escriure el 1971, responent a la campanya de mentides sobre la guerra del Vietnam:

“Un mentider és derrotat per la realitat, per a la qual no hi ha substitut; per molt gran que siga la trama de falsedats que un mentider experimentat puga oferir, mai no serà prou gran, encara que compte amb l’ajuda d’ordinadors, per a encobrir la immensitat dels fets reals”.

I aquí teniu unes reflexions de **Marc Aureli**, emperador estoic del segle II dC: “Tot el que escoltam és una opinió, no un fet. Tot el que veim és una perspectiva, no és la veritat”.